

Wij zijn op weg ...
... soms naar Jeruzalem
... soms naar Emmaüs.

viering
directie-tweedaagse katholiek onderwijs Vlaanderen, regio West-Vlaanderen
in aansluiting op het synodaal proces van het bisdom Brugge

synodaal op weg gaan = (in)luisteren
op de weg van wanhoop naar hoop
met beeld, woord, teken, opdracht en zegen

Op diezelfde dag
gingen twee leerlingen van Jezus
op weg
naar het dorp Emmaüs
dat 12 kilometer van Jeruzalem ligt.

Lucas 24, 13

inleiding op de viering in de Duinse Polders

'Emmaüskerk zijn' begint met op weg gaan met mensen en met elkaar. En het speelt zich af in het dagelijkse leven, onderweg, op straat, in de school, daar waar mensen leven en elkaar ontmoeten. Ontmoeten is een kunst. Het heeft alles te maken met niet moeten: je moet niet beantwoorden aan mijn wensen of verwachtingen, noch aan de regels of wetten die zijn voorgeschreven. Je moet niet perfect zijn, niet sterk, je mag zijn wie je bent. Kerken is ontmoeten, meegaan met de mens zoals hij is en als de mens die wij zijn, voorbij de status die je hebt, voorbij de rol die je speelt of toebedeeld krijgt. Ont-moeten is een kunst. Heeft alles te maken met die Jezusvraag: wat is het wat je bezighoudt? **Een vraag om stil bij te staan, om halt bij te houden, om tijd voor te maken: wat is het dat mij bezighoudt?** Wat ons bezighoudt? Wat mensen bezighoudt? Zou dat kerk kunnen zijn: een ruimte van ont-moeting, waar mensen bij zichzelf en bij elkaar op verhaal kunnen komen, waar de verhalen gehoord worden: vaak verhalen van kommer en zorg, verhalen van rouw en dood, verhalen van hoop en verlangen ... die een luisterend oor gevonden hebben van iemand die mee op weg gaat.

naar Carlos Desoete

twee mannen lopen de stad uit ...

<https://www.youtube.com/watch?v=95oBGNVfOqI>

inleiding op het filmfragment (4'30)

Twee mannen lopen op een stoffige weg de stad uit. Het zijn vrienden, volgelingen van Jezus. Althans, ze waren volgelingen van Jezus.

Terwijl ze lopen, praten ze over het nieuws wat de afgelopen dagen in Jeruzalem is gebeurd. Ze overdachten hoe alles zo snel mis kon gaan. Er waren spanningen in de stad, dat wisten ze. Plotseling was er een kwade macht en Jezus werd eruit gedreven. Er was een arrestatie, een snel proces, een oproer ... Uiteindelijk werd Jezus gekruisigd. Het nieuws verspreidde zich snel, dat is meestal met slecht nieuws. *Het zag er hopeloos uit.* Krantenkoppen geven altijd dat beeld. Soms vraag ik mij af, of het lezen van het nieuws het ergste is om de dag mee te beginnen. De krantenkoppen schreeuwen uit over wat er allemaal mis is met de wereld. Die 'nieuws'inkt heeft de eigenschap dat het aan ons afgeeft. En misschien is het wel zo hopeloos.

En dan zijn er de krantenkoppen van onze eigen levens. Het lijkt erop dat het slechte nieuws ons altijd weet te vinden. De rekeningen waarvan we weten dat we die niet kunnen betalen, we bereiken het punt dat het je allemaal kan gaan opbreken, het signaal waar we allemaal voor vrezen, het is het teken dat het tijd is om ons laatste afscheid te nemen ... Deze dingen zullen nooit de krantenkoppen halen. *Het neemt onze hoop weg.* Dit zijn de dingen die deze vrienden met elkaar discussiëren.

Plotseling worden ze vergezeld door een derde persoon. Iemand waarvan ze zeker van zijn nooit te hebben ontmoet. Een vreemdeling. Maar het vreemde is, dat ze deze man eigenlijk wel kennen. Het is Jezus. Om een of andere reden zijn ze niet in staat om Hem te herkennen. Een soort superkracht die hen verblindt te zeggen wie Hij eigenlijk is. Maar hun blindheid heeft te maken met hun hart.

Toen ik een jaar of 5, 6 was, was ik bang voor het donker. Gewoon angstig, ik sliep met een nachtlamp. Mijn ouders kusten mij welterusten, alle lichten gingen uit en het werd erg donker. Een keer vergaten ze het en deden alle lichten uit, ook het nachtlampje. Het was net of het donker mij opslokte. Ik kneep mijn ogen zo hard ik maar kon en begon te schreeuwen. Ik schreeuwde mijn longen uit. Gewoon schreeuwen. Binnen een paar seconden waren mijn ouders bij me om mij te kalmeren. Maar ik had nog steeds mijn ogen gesloten, angstig om wat mij te wachten stond. Mijn ogen waren zo hard dichtgeknepen dat ik niet zag ... dat mijn vader en moeder alle lichten in het huis al hadden aangedaan. *Hopeloosheid kan dat met je doen.*

Soms maken we ons zoveel zorgen over allerlei nare dingen van wat er in de wereld gebeurt, dat we onze ogen zo dichtknijpen dat we niet het moment zien dat het licht weer aangaat. Aan het eind van de dag komen onze vrienden eindelijk in Emmaüs aan en nodigen ze hun 'nieuwe' vriend uit om te blijven eten. En het is deze

Vreemdeling die het brood pakt, het zegent en het daarna doormidden breekt. Er zit iets herkenbaars in voor onze vrienden. Ze hebben al reeds zo'n maaltijd gedeeld. Dat is het moment dat hun ogen opengaan. Dat is het moment dat ze Jezus zien. Dat is het moment dat ze realiseren dat de opstanding heeft plaatsgevonden. Ze realiseerden ook, hoewel ze het niet zagen, dat *Hoop de hele tijd met hun meewandelde.*

*uitleiden na het filmfragment
brug naar staptocht via het duinenpad*

**laat ons samen
met elkaar op weg gaan
om elkaar te ont-moeten
en ons verder te verdiepen**

Samen op weg.
Als school hebben we een belangrijke taak.
We mogen mee de weg wijzen.
Het mag mee de weg van het evangelie zijn,
met Jezus als Gids en zijn Woord als leidraad.

Samen op weg.
Als katholieke dialoogschool
kunnen we een 'warme' betekenis hebben,
als het om 'samen' gaat.
Samen wil zeggen:
'met iedereen', zonder uitzondering.
Zeker met zij die dreigen niet mee te kunnen,
maar ook met zij die menen het alleen te kunnen.
We gaan de weg van verbondenheid.
We gaan samen die weg,
omdat we geloven dat juist zo DE HOOP het haalt.

lied

lied

(als iedereen aanwezig is in de kerk)

inleiding op het woord

het Emmaüsverhaal 20 eeuwen later

- zou het kunnen
dat het Emmaüsverhaal
een perfecte illustratie is
van wat
een katholieke dialoogschool
wil zijn?-

3 lezers: twee leerkrachten en 'de nieuwe'

	<i>Twee leerkrachten zitten aan een tafel. Tussen hen in staat een lege stoel.</i>
Lk 1	Goeie morgen , goede vakantie gehad?
Lk 2	Prima, twee maand is een beetje kort, maar het was wel goed en vooral: wárm!
Lk 1	En, een beetje zin in?
Lk 2	Ja, toch wel. En jij?
Lk 1	Ja, het mag beginnen: dat les geven, dat ligt me wel. Maar alles wat daar rond hangt: dat is er voor mij te veel aan. Ik heb eergisteren nog even met de directeur gesproken. Zij zei dat we het dit schooljaar over onze identiteit zouden hebben.
Lk 2	Onze identiteit?
Lk 1	Zij had het over het samenspel van levensbeschouwelijke identiteit en diversiteit en nog meer van dat Guimardees. Je kent directeurs: soms vraag ik me af of zij wel altijd onze taal spreken.
Lk 2	Wat bedoelde zij eigenlijk?
Lk 1	Ik heb het haar gevraagd en als ik het mij goed herinner ging het hierover: we zijn een katholieke dialoogschool, maar wat betekent dat dan: <i>katholieke dialoogschool?</i>
Lk 2	Wie ligt dáár nu wakker van? Ik denk dat je het aantal katholieken en kerkbetrokkenen op onze school op één hand kan tellen. <i>Op dit moment komt 'de nieuwe' tussen de twee in zitten.</i>

De nieuwe	Excuseer, ik ben,....., een nieuwe collega hier op deze school. Waaroever hebben jullie het?
Lk 1	Ook goede morgen, welkom, Ik ben ... en dit is mijn collega.....
Lk 2	We hadden het over, hou je vast: de identiteit van onze school. Dit is een katholieke dialogeschool, dat wist je toch?
Lk 1	Maar vraag ons niet wat dát kan betekenen. In de praktijk is zo goed als niemand in godsdienst, geloof of kerk geïnteresseerd.
Lk 2	Iedereen heeft het wel een beetje gehad met de kerk en de priesters. Paus Franciscus, dat gaat nog min of meer, maar de rest?
Lk 1	De beste manier om je onpopulair te maken bij de leerlingen is beginnen over Jezus en het evangelie, die (<i>schamper en met het haakjesteken</i>) Blijde Boodschap. Dat verhaal slaat niet meer aan, dat is niet van deze tijd.
Lk 2	Jezus, dat is passé composé, plus-que-parfait. Ik volg de filosoof Nietzsche wel: "God is dood en wij hebben hem gedood." Wel hetzelfde voor de Zoon van God: dood en begraven.
Lk 1	Hoe zie jij dat?
De nieuwe	Om eerlijk te zijn: ik zie dat totaal anders. Ik heb het geluk gehad dat ik ooit mensen heb ontmoet die op een verstandige manier over geloof en godsdienst spraken. Ik heb van hen geleerd dat iedere mens, als puntje bij paaltje komt, toch wel op zoek is naar zin en betekenis in zijn leven, op zoek ook naar het goede en naar liefde, en ik heb geleerd dat de figuur van Jezus zin en betekenis kan geven aan wat we doen.
Lk 2	Hier op school proberen wij ook wel goed te zijn voor elkaar en wat te werken aan een betere wereld. Maar daar heb je toch geen Bijbel of geen Jezus voor nodig?
De nieuwe	Toch is Jezus voor mij een inspirerend voorbeeld. Telkens als ik de verhalen lees over Jezus en daar met anderen over spreek, voel ik de grote kracht die van die man uitging, en ik denk dat die kracht kwam vanuit Zijn geloof in God én Zijn geloof in de mens. Dat maakte grote indruk op veel mensen en nu, meer dan 2000 jaar later, maakt het ook nog indruk op mij.
Lk 1	Je zult hier op onze school vooral collega's tegenkomen die niet geloven in God

	en die tóch wel fantastische mensen zijn, die leven voor hun vak en voor hun leerlingen.
De nieuwe	Dat weet ik. Dat neemt niet weg dat Jezus mij kan inspireren. En ik wil het verhaal over Zijn leven doorvertellen.
Lk 2	Ik wens je veel succes als je dat verhaal brengt bij onze leerlingen. Ik neem aan dat je ook weet dat er hier veel moslims zijn en al evenveel ongelovigen, onverschilligen en twijfelaars.
De nieuwe	Absoluut: ik kijk er naar uit om met hen over geloof te spreken en van hen te leren. Maar je moet mij nu verontschuldigen: ik heb nog een afspraak met de zorgcoördinator. Misschien kunnen we later onze dialoog verderzetten?
Lk 1	Ja, misschien, als we er de tijd voor vinden, want dit jaar wacht ons een doorlichting.
Lk 2	En zijn er nieuwe leerplannen.
Lk 1	En nieuwe handboeken.
De nieuwe	Veel nieuws dus. Dat belooft. Tot later. <i>'De nieuwe' vertrekt.</i>
Lk 1	Wat vond jij van die nieuwe?
Lk 2	Een beetje anders dan de anderen, maar er valt iets mee te doen, denk ik. Ik zal er later toch nog eens mee spreken. En jij?
Lk 1	Ik weet het zo niet. Alleen zie ik dat niet zitten. Maar samen met collega's kunnen we er misschien wel eens een boompje over opzetten.

lied

rond het altaar staan er lampen die branden

als alles duister is

(koor en samenzang)

lezers wandelen richting altaar terwijl ze vertellen
(brandende paaskaars staat op het altaar bij een brood)

live non-stop heel zachte pianomuziek op de achtergrond tijdens het vertellen

bepaalde ondersteunende PowerPoint op de achtergrond

onderweg al stappend worden alle lampen die staan opgesteld gedoofd

'een aanklacht naar hierboven'

1.

Eerlijk,
ik heb een klacht,
een aanklacht ingediend naar hierboven.
Ik heb een vuist opgestoken naar 'God'.

Dat was toch mijn recht?
Ja toch?!
De aanklacht luidde zo:
"Waarom heb Jij verdorie niets gedaan,
niets tegengehouden?"

Hoe kon Jij, God dit toelaten?
Hoe kon Jij die 'Bron van Leven' bent;
hiermee instemmen?

Zo laf wat die Romeinen deden.
Honderden keren deden ze het ondertussen:
iemand kruisigen ...

Maar nu,
nee toch,
Deze niet,
jawel, onze vriend, Jezus ...

Ja, - midden al onze neerslachtigheid -:
ik heb een klacht ingediend.
Ondertekend door verslagenheid
en door opstandigheid.

Ik weet niet of God mijn klacht
gegrond en ontvankelijk verklaard heeft?

2.

Zo ont-Redder-d als we zijn.
Ja, letterlijk: onze Redder gedood.
Het nestelt zich in onze gedachten
als een computervirus
dat langzaam de besturing overneemt.
Onze gedachten, onze daden,
alles, ja alles lijkt vleugellam geslagen.
Hoe kunnen wij 'nog' verder
na wat Hem
- en dus ook ons- werd aangedaan?

Hadden wij dit kunnen voorkomen?
Zo machteloos staan we hier.
De schuldgevoelens boren
als onkruid door onze gedachten ...
Hadden wij?

1.

U begrijpt, ik en mijn klachtbrief,
ik en mijn gebalde vuist naar hierboven ...

Als een graffiti
schreeuw ik al mijn onmacht uit
op de wanden van mijn hart ...
Mijn hart samengekrompen.
Mijn gedachten bevroren.
Mijn gevoelens dichtgeknepen.

Het leek wel of alle lichten en lampen
in mijn leven plots waren gedoofd.
Zo duister.
Alsof er niets meer was.
Zo gedoofd,
zo dof,
zo hopeloos
was mijn 'ik'
nog nooit geweest ...

2.

Ja, er zijn zo van die dagen
dat het reeds donker is,
in het midden van de dag.

En, wie in een crisis zit,
vreest vooral de avond en de nacht.
want dan begint het malen.

We hadden het amper gezien,
want het was zo duister
in onze ogen,

in ons hart ...
We waren zo met onze ingediende klacht bezig!

Iemand was met ons meegestapt.
Hij luisterde en luisterde, en luisterde
en sprak heel bedachtzaam.

"Blijf bij ons", prevelden we,
"want het is bijna avond
en de dag loopt ten einde".

nu zijn alle lampen/lichten gedoofd
en staan de vertellers bij het brood en paaskaars aan het altaar

1.

En toen ...
... even later
"Copains", sprak Hij,
'vrienden' dus.

Hij nam het vriendenbrood;
dankte met woorden;
deelde het
en zei:
'neem en eet'
- als copains -.

kaarsen ontsteken vanuit het licht van de paaskaars

2.

Maaltijd is verhaaltijd, zei Hij ook nog.

En het kwam ons voor de geest ...
... bij je beste vrienden
geraak je verder dan de voordeur.
Je belandt in de zetel, meer nog: aan tafel.

Onze ogen gingen open.
Meteen was onze klacht ingetrokken.
Hij was uit ons midden verdwenen,
Maar het was alsof het licht
in ons is blijven branden.

Vanaf toen realiseerden we ons
zonder het te kunnen zien
of zonder het te kunnen bewijzen,
maar wel met een zeker gevoel
dat de hoop al die tijd met ons meewandelde.

Zoals Hij voor ons luisterend -behoedzaam sprekend-
de schriften voor ons openmaakte ...

1.

Kom, copain,
zei ik tot mijn makker, we gaan terug,
de roeping in ons;
is nu pas geboren ...
... we zijn al onderweg!

(allen)

Wij zijn al onderweg.
Wij zien U, God,
aan het werk in Jezus, Uw zoon:
de woorden die Hij sprak,
waren uw woorden;
worden nu ook de onze.
Zijn keuze voor de kleine mensen
was uw keuze;
wordt nu ook de onze.

Wij zijn al onderweg;
zien U aan het werk
in de ontluikende liefde tussen mensen,
in groeiende solidariteit,
in blijvende verbondenheid,
in de kleine en grote inzet
voor vrede en gerechtigheid.

Terwijl wij onderweg zijn
willen wij Zijn naam noemen,
ons tot inspiratie,
als wegwijzer voor ons leven,
als blijvende oproep om te blijven doen
wat Hij heeft gedaan.

Terwijl wij onderweg zijn, vragen wij:
beziel ons met Zijn Geest en geen andere.
Dat wij vanuit Zijn inspiratie
weten wat recht, wat slecht is.
Dat wij midden de ontmoediging
de fantasie bewaren,
wegen blijven vinden
naar de nieuwe toekomst
die U ons in handen hebt gegeven.

als alles duister is
(koor en samenzang)

- hoop is een licht
dat vandaag moed geeft
en morgen kracht-

Johannes Wickert (° 1954) maakte een schilderij van de Emmaüsgangers. Het schilderij is tegelijk gewoon en ongewoon. Op klassieke voorstellingen van de Emmaüsgangers zit Jezus in het midden, met links en rechts van Hem een leerling. Meestal staan enkele figuren in de rand toe te kijken, onder wie een vrouw, al of niet in gesprek met één van de leerlingen. Er ligt wel vaker een hond(je) onder tafel. Tot zover is het schilderij van Johannes Wickert heel gewoon. Wat maakt het ongewoon? Dat beide leerlingen NIET met aandacht en verwondering naar Jezus kijken. Integendeel, ze kijken naast Jezus heen. Ze zitten met andere gedachten in het hoofd. Ze zijn met andere gesprekken bezig. Het gebaar dat Jezus stelt, ontgaat hen. Ze (h)erkennen Hem niet. Ze beseffen niet wie bij hen aan de tafel zit. En Jezus ... hij gaat voort met het breken van het brood. Ondanks hun mentale afwezigheid.

Het schilderij is bijzonder actueel. Jezus zit vandaag niet te midden van de ogen die hem (h)erkennen en bewonderen. Wie Hij is en wat Hij doet, benieuwt weinigen. Christelijke waarden en gedachten kunnen nog wel, maar voor zijn persoon bestaat weinig belangstelling. Rond de tafel van de eucharistie blijven de meeste stoelen leeg. En Jezus ... Hij doet voort. Hij kijkt de mensen liefdevol aan, nodigt hen aan tafel en breekt voor hen het brood, al blijft hun aandacht gering en hun medeleven klein. Wat is geloven en bidden? Het is Jezus gezelschap houden, midden de aarzelings en de twijfel die Hem vandaag omringen. Dat 'gezelschap houden' heeft alles met vriendschap te maken. Vrienden blijven in elkaars buurt. Ze delen elkaars verhaal in stilte. Ze weten wat zij aan elkaar hebben. Steeds opnieuw herbeginnen bij de vriendschap die Jezus aanbiedt ... met een stuk gebroken brood.

Johan Bonny, Herbeginnen bij Jezus Christus, Halewijn, p. 108-109

stiltemoment

tekst in stilte door te nemen

(H)erkennen

Velen
worden onderweg moedeloos
bij gebrek aan
aanmoediging, aan erkenning.

Men vit wel op kleine details die onaf zijn,
niet helemaal aan de verwachtingen
beantwoorden of voldoen,
maar men ziet de inspanning niet,
het pogen en proberen,
en vooral
men beseft gewoon niet
wat er plots in hen kan omgaan.

Waarderen
is al de waarde eren
die er is,
is de andere erkennen
met zijn gaven en talenten,
aanmoedigen is moed geven

bij wat zij bezig zijn te realiseren
aan vrijheid,
verantwoordelijkheid,
aan verbondenheid.

Daarom heeft
aanmoediging en erkenning
te maken
met geloof en geduld in de andere.
Erkend en bemoedigd worden
is het begin
van de zinging voor de andere.

Daarom het smeulend pitje niet doven,
het geknakte riet niet breken,
jonge mensen kansen geven,
is vandaag de deur openen voor morgen.

voorganger maakt overgang:

“Vanuit de stilte
spreken we woorden van gebed uit.”

bisschoppelijk gedelegeerde

Bidden wij
voor collega-directies
die ons op deze twee dagen
niet kunnen vervoegen,
bijzonder ook voor hen die in ziekteverlof zijn.
Dat de hoop hen nabij blijft.

Bidden wij
dat alle overleden leerlingen, personeelsleden, directies,
begeleiders en bestuursleden
nu geborgen mogen zijn
in Gods liefde en onze gedachtenis.
Bidden wij in goed vertrouwen
voor directies die hun actieve schoolloopbaan hebben beëindigd.
Dat wij dankbaar verder gaan
in de sporen die zij hebben nagelaten.

voorganger nodigt uit
om het onze Vader te bidden
en daarna
samen het gebed
dat onze bisschop schreef
bij het synodaal proces

onze Vader

gebed

Heer God,
Gij kijkt nooit van onze zijde
en Gij gaat altijd met ons mee.

Open onze ogen
voor uw zorgzame aanwezigheid
bij jongen mensen,
vooral bij hen die lijden en verdriet hebben.

Maak ons aandachtig
voor wat jongeren ter harte gaat,
voor hun dromen en wensen,
voor hun noden en angsten.

Laat ons ontdekken
waar het op aankomt
in de wereld van scholen of jeugdbewegingen,
in jongerengroepen of parochies.

Laat ons samen de weg gaan
van vernieuwing en verdieping
en beziel ons met de Geest van Jezus,
uw Zoon en onze Heer. Amen.

gebed bij het synodaal proces in het bisdom Brugge
bisschop L. Aerts

lied

Ik verlang naar een kerk die aanwezig is in de gesprekken van de mensen en die kan dialogeren. Het is de Kerk van Emmaüs, waarin de Heer de leerlingen 'interviewt' wanneer ze ontmoedigd zijn. Voor mij maakt het interview deel uit van dit gesprek van de Kerk met de mensen van vandaag.

Paus Franciscus & Antonio Spadaro,